

Πρώτες Έκτιμήσεις των αποτελεσμάτων
της Συνόδου Κορυφής στο Στρασβούργο

Α. Η Σύνοδος Κορυφής του Στρασβούργου υπήρξε σε γενικές γραμμές επιτυχημένη, μιάς και οι περισσότεροι -αν όχι όλοι- από τους στόχους που είχε θέσει η γαλλική Προεδρία ικανοποιήθηκαν.

Ένα από τα σημαντικότερα, ίσως και το σημαντικότερο αποτέλεσμα της Συνόδου είναι η δέσμευση ότι η νέα γερμανική ισορροπία δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί εις βάρος της ισορροπίας στην Ευρώπη.

Οι 11 -κυρίως βέβαια η Γαλλία και η Ιταλία- αποδέχθηκαν την επιθυμία του Γερμανού Καγκελάρου για αναφορά στην αυτοδιάθεση του γερμανικού λαού που μπορεί να οδηγήσει στην ενότητά του. Η διαδικασία όμως αυτή που θα πραγματοποιηθεί με βάση τις υπάρχουσες συμφωνίες και συνθήκες "πρέπει να τοποθετηθεί στην προοπτική της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης".

Από την άλλη πλευρά, ενώ λίγες μέρες πριν τη Σύνοδο Κορυφής υπήρχαν τεράστιες αμφιβολίες για τη στάση του κ. Kohl στο θέμα της ΟΝΕ, ο καθορισμός ημερομηνίας για τη σύγκλιση της Διακυβερνητικής Διάσκεψης (πριν το τέλος του 1990) απάλυνε τους φόβους εκείνων που πίστευαν ότι οι εξελίξεις στην Ανατολική Γερμανία μονοπωλούν αυτή την περίοδο το ενδιαφέρον της δυτικογερμανικής Κυβέρνησης (τουλάχιστον του κ. Kohl).

Βέβαια, η διακυβερνητική διάσκεψη θα συγκληθεί από την Ιταλική Προεδρία κατά πάσα πιθανότητα μετά τις γερμανικές εκλογές ενώ οι δισταγμοί της δυτικογερμανικής Κυβέρνησης δεν ερμηνεύονται μόνο από την επιθυμία της να έχει "λυμμένα τα χέρια" στις σχέσεις της με την Ανατολική Γερμανία. Η σταθερότητα και η δύναμη του μάρκου αποτελεί "σύμβολο" της γερμανικής οικονομίας και από πολλούς κύκλους εκφράζονται αμφιβολίες για το μέλλον μιάς όλο και στενότερης συνεργασίας με σταίρους όχι πάντα σταθερούς στην οικονομική τους πολιτική.

Παρ' όλα αυτά η Διακυβερνητική Διάσκεψη θα συγκληθεί και με τη γερμανική συγκατάθεση ενώ στις εργασίες της είναι περισσότερο από βέβαιο ότι θα συμμετάσχει και η Μεγάλη Βρετανία. Θεωρητικά τουλάχιστον τότε η τελευταία θα μπορεί να εμποδίσει τη λήψη αποφάσεων (μιάς και ενώ η σύγκληση της Διακυβερνητικής Διάσκεψης απαιτεί απλή πλειοψηφία, η συμφωνία στα αποτελέσματα προϋποθέτει ομοφωνία) κινδυνεύοντας ωστόσο να αφήσει τους 11 να προχωρήσουν μόνοι τους στην υλοποίηση της Οικονομικής και Νομισματικής Ενοποίησης.

Η συμφωνία για τη Διακυβερνητική Διάσκεψη ικανοποίησε ιδιαίτερα τη γαλλική Κυβέρνηση. Η πραγματοποίηση της Νομισματικής Ενοποίησης με το βαθμιαίο πέρασμα σε ένα κοινό νόμισμα θεωρείται από τους γάλλους ότι θα τους αποδεσμεύσει από τη νομισματική πολιτική της Δυτικής Γερμανίας και θα τους δώσει μεγαλύτερες δυνατότητες ελέγχου των εξελίξεων. Σε αντίθεση με τη Βρετανία η Γαλλική Κυβέρνηση είναι πεπεισμένη ότι σε ορισμένες περιπτώσεις η παραχώρηση κυριαρχικών δικαιωμάτων επιτρέπει μιά αυξημένη επιρροή επί των νομισματικών εξελίξεων.

Η συμφωνία για τη Διακυβερνητική Διάσκεψη δεν ήταν ωστόσο η μόνη σημαντική απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Πολύ σημαντική επίσης είναι η συμφωνία των 11 για την Χάρτα των θεμελιωδών Κοινωνικών δικαιωμάτων. Και στο θέμα αυτό η βρετανική Κυβέρνηση διαφώνησε θεωρώντας ότι πρόκειται για μια εξέλιξη που θα εμποδίσει την ανάπτυξη των επιχειρήσεων και άρα της οικονομικής δραστηριότητας.

Ωστόσο, η σημασία της παραπάνω συμφωνίας μειώνεται από το γεγονός ότι δεν πρόκειται για μια δέσμευση των Αρχηγών Κρατών και Κυβερνήσεων. Αντίθετα, πρόκειται μάλλον για μια συμφωνία διακυβερνητικού χαρακτήρα και η εξέλιξη αυτή δεν θα πρέπει να περάσει απαρατήρητη από αυτούς που ανησυχούν για την προοπτική της Ευρώπης δύο ή περισσότερων ταχυτήτων.

Τέλος, τα Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου αναφέρονται σε μια σειρά από άλλους ιδιαίτερα σημαντικούς τομείς όπως: Εσωτερική Αγορά (σημειώνεται η μέχρι σήμερα πρόοδος, επισημαίνονται σημαντικές καθυστερήσεις και ανάγκη επιτάχυνσης των εργασιών στον βιολογικό τομέα, στον

έλεγχο των συγκεντρώσεων, στο άνοιγμα των δημοσίων προμηθειών), Συνοδευτικές Πολιτικές Περιβάλλον, Έρευνα, Οπτικοακουστικά, Ελεύθερη Κυκλοφορία προσώπων και Ευρώπη Πολιτών.

Στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων της Κοινότητας, τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου αναφέρονται στις χώρες ΕΖΕΣ και στις επικείμενες διαπραγματεύσεις για ενίσχυση της συνεργασίας με την Κοινότητα, στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης όπου αφού γίνεται απολογισμός των μέχρι σήμερα συμφωνηθέντων αναφέρονται μια σειρά από νέες πρωτοβουλίες μεταξύ των οποίων ιδιαίτερη σημασία έχει η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης, η ίδρυση ευρωπαϊκού ιδρύματος για την επαγγελματική εκπαίδευση, η συμμετοχή υπηκόων των εν λόγω χωρών σε κοινοτικά προγράμματα - στις χώρες της Μεσογείου με ρητή αναφορά στις ιδιαιτερότητες κάθε χώρας οι οποίες θα πρέπει να ληφθούν υπόψη προκειμένου να λειτουργήσουν και να αναπτυχθούν οι μέθοδοι συνεργασίας με την Κοινότητα - και τέλος στην Λατινική Αμερική και τις χώρες ΑΚΕ.

Β. Με την εξαίρεση του Κυπριακού, τα υπόλοιπα θέματα της Συνόδου Κορυφής στο Στρασβούργο δεν ήταν άμεσα ελληνικού-εθνικού ενδιαφέροντος. Οι προοπτικές της Ευρώπης, η Οικονομική και Νομισματική Ενοποίηση, οι σχέσεις με τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης είναι τομείς που αν και αφορούν άμεσα την ελληνική οικονομία και πολιτική δεν έχουν ακόμα προκαλέσει το απαιτούμενο ενδιαφέρον στη διοίκηση και την κοινή γνώμη της χώρας. Κάτι τέτοιο ωστόσο είναι περισσότερο από επείγον μιας και η Κοινότητα -ή καλύτερα οι χώρες που θέλουν και μπορούν- είναι αποφασισμένη να προχωρήσει επιταχύνοντας την εσωτερική της ανάπτυξη και επαναπροσδιορίζοντας τους στόχους της τόσο σε σχέση με τις τρίτες χώρες όσο και με τα κράτη μέλη αυτά καθαυτά.

Ειδικότερα, όσον αφορά την οικονομική και νομισματική ενοποίηση η Ελλάδα έχει μέχρι σήμερα υποστηρίξει τη σχετική προοπτική με βάση τις γενικές γραμμές της έκθεσης DELORS συμφωνώντας κατά συνέπεια στη σύγκληση της Διακυβερνητικής Λίσκεφης για τον προσδιορισμό του περιεχομένου του δεύτερου και τρίτου σταδίου.

Τα βασικά ερωτήματα για την Οικονομική και Νομισματική Ενοποίηση έχουν ήδη τεθεί στο πλαίσιο της Επιτροπής GUIGOU και δεν μένει παρά να απαντηθούν. Βέβαια, από ότι φαίνεται η Διακυβερνητική δεν θα περιορισθεί στα θέματα αυτά αλλά θα επεκταθεί και στο θεσμικό τομέα και ιδιαίτερα στις αρμοδιότητες και το ρόλο του Ε. Κοινοβουλίου, ζητήματα στα οποία η Ελλάδα μέχρι σήμερα έχει τηρήσει θετική στάση.

Όπως είναι φυσικό, κατά τη διαπραγμάτευση η Ελλάδα θα δώσει το βάρος στην ανάπτυξη των κατάλληλων συνοδευτικών και διαρθρωτικών πολιτικών και κατά συνέπεια στο ρόλο του κοινοτικού προϋπολογισμού και τη διάθεση των αναγκαίων πόρων για την αντιμετώπιση των αρνητικών συνεπειών της ενοποίησης στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές.

Όσο, η επεξεργασία των παραπάνω θέσεων αρχής θα πρέπει να λάβει υπόψη την ήδη εκφρασμένη άποψη ότι η Οικονομική και Νομισματική Ενοποίηση θα πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο των ήδη συμφωνηθέντων στο δημοσιονομικό τομέα (βλ. σχετική επανειλημμένες δηλώσεις του Προέδρου της Επιτροπής

τόσο σε σχέση με την ΟΝΕ όσο και σε σχέση με τις εξελίξεις στην Ανατολική Ευρώπη).

Μια δεύτερη σειρά θεμάτων αφορά την άσκηση της εθνικής δημοσιονομικής πολιτικής, τους βαθμούς ελευθερίας των κυβερνήσεων, στον καθορισμό των ελλειμμάτων και στον τρόπο κάλυψής τους. Εκτιμάται ωστόσο ότι παρά την έμμονή της Γερμανίας σε ιδιαίτερα δεσμευτικούς κανόνες, η πλειοψηφία των υπόλοιπων χωρών και η ίδια η ευρωπαϊκή Επιτροπή θα προτιμούσε μεγαλύτερη ευελιξία.

Υπάρχει ακόμα το θέμα της Κεντρικής Τράπεζας, το πως και αν θα εξασφαλισθεί η ανεξαρτησία της αλλά και ο έλεγχός της και πως θα συνδυασθεί ο στόχος της σταθερότητας με αυτόν της ανάπτυξης. Τέλος υπάρχει το μεγάλο θέμα της δραχμής και της ένταξής της στον συναλλαγματικό μηχανισμό του ΕΝΣ. Το πως και το πότε της ένταξης της δραχμής θα εξαρτηθεί φυσικά από την αποτελεσματικότητα του προγράμματος για την σταθεροποίηση της ελληνικής οικονομίας αλλά και από τις ρυθμίσεις που θα επιτευχθούν σε κοινοτικό επίπεδο για τη στήριξη των ασθενέστερων νομισμάτων, τα περιθώρια διακύμανσης και τον προοδευτικό περιορισμό τους αλλά και τις παραμέτρους που μελλοντικά θα πρέπει να ληφθούν υπόψη για τον καθορισμό των ισοτιμιών (ανταγωνιστικότητα κλπ.).

Και στο θέμα της Χάρτας των θεμελιωδών Κοινωνικών δικαιωμάτων η θέση της Ελλάδας ήταν μέχρι σήμερα θετική. Αλλωστε η πρόωθηση του Ενιαίου Κοινωνικού Χώρου υπηρξε μια από τις σημαντικότερες πρωτοβουλίες της Ελληνικής Προεδρίας. Για την υλοποίηση της Χάρτας θα ακολουθήσει το πρόγραμμα δράσης της Κοινότητας όπου κατά συνέπεια απαιτείται η εξειδίκευση των ελληνικών θέσεων με γνώμονα την για λόγους αρχής ευνοϊκή στάση της χώρας αλλά και την αποφυγή υιοθέτησης ρυθμίσεων που θα οδηγούσαν σε δυσκαμψίες στην αγορά εργασίας και στη λειτουργία των επιχειρήσεων ιδίως των ΜΜΕ.

Εξειδίκευση των ελληνικών θέσεων απαιτείται ακόμα στον τομέα της εσωτερικής αγοράς όπου σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Στρασβούργου οι εργασίες για τη φορολογική εναρμόνιση, τη φορολόγηση των αποταμιεύσεων, τις μεταφορές, τις προμήθειες θα πρέπει να επιταχυνθούν.

Στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων της Κοινότητας το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έκρινε ότι έφτασε η στιγμή για ενίσχυση της συνεργασίας της Κοινότητας με τις χώρες ΕΖΕΣ με στόχο τη δημιουργία ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου.

Εδώ η Ελλάδα θα πρέπει να εξετάσει εάν και ποιά συγκεκριμένη μορφή συνεργασίας είναι προτιμότερη για την εξισορρόπηση οφελών και υποχρεώσεων αλλά και τις επί μέρους σχέσεις της με τις χώρες ΕΖΕΣ στο εμπόριο προϊόντων, κυρίως υπηρεσιών, προκειμένου να διαμορφώσει οριστικές απόψεις για τις σχέσεις μεταξύ των δύο οργανισμών καθώς και τις επικείμενες συζητήσεις για μελλοντικές προχωρήσεις (βλ. Αυστρία).

Οι σχέσεις της Κοινότητας με τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης εκτός από την πολιτική τους σημασία παρέχουν και τεράστιες οικονομικές δυνατότητες που δεν πρέπει να υποεκτιμώνται. Ιδιαίτερη σημασία επίσης θα πρέπει να δοθεί στις διαπραγματεύσεις που θα αρχίσουν την 1.1.1990 για την ίδρυση της τράπεζας για την Ανασυγκρότηση και Ανάπτυξη. Πάντως στον τομέα αυτό η Ελλάδα δεν θα πρέπει να υποεκτιμήσει ορισμένες υπο διαμόρφωση τάσεις για νέα ιεράρχηση των στόχων της Κοινότητας όσον αφορά την εσωτερική ανάπτυξη και συνοχή της.

Τέλος, από τη στιγμή που η Ελλάδα έχει υιοθετήσει την άποψη ότι τα συμφέροντα της χώρας εξυπηρετούνται από την επιτάχυνση της διαδικασίας της ενοποίησης θα πρέπει ως πρωταρχικό της μέλημα να έχει τη διατήρηση του ενιαίου χαρακτήρα της διαδικασίας και την ισότιμη συμμετοχή σε αυτή όλων των χωρών μελών.

Για το θέμα αυτό, οι τελευταίες εξελίξεις, καθώς και δηλώσεις και σκέψεις αρμόδιων κοινοτικών παραγόντων δεν αποκλείουν την προοπτική Κοινότητας πολλών ταχυτήτων-στομαμάτων-ομόκεντρων κύκλων, προοπτική που όπως και να ονομασθεί αναπόφευκτα θα οδηγήσει τη χώρα στο περιθώριο των σημαντικότερων κοινοτικών εξελίξεων.